

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.152/2021/4.

A tanács tagjai: Dr. Farkas Attila a tanács elnöke

Dr. Cseh Attila előadó bíró

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró

A felperesek: felperes1

felperes2

A felperesek képviselője: Dr. Ravasz László Endre ügyvéd cím1

Az alperesek: alperes1

alperes2

Az alperesek képviselője: Dr. Kelemen Péter Máté ügyvéd cím2

A per tárgya: kölcsönszerződésből eredő kötelezettség megszűnésének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek: I. rendű és II. rendű felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Szombathelyi Törvényszék 12.Pf.20.302/2020/11/III. ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szombathelyi Járásbíróság 48.P.21.141/2018/44-I. ítélet

Rendelkező rész

A Kúria az I. rendű és a II. rendű felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasítja.

A jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű és a II. rendű felperest, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. rendű és a II. rendű alperes mint egyetemleges jogosultak részére 451.612 (négy százötvenegyezer-hatszáz tizenkettő) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 1.200.000 (egymillió-kétszáz ezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperesek és a II. rendű alperes 2008. szeptember 17-én dr. T. Z. szombathelyi közjegyző által 22.018-0/2079/2008/5/0. ügyszám alatt közjegyzői okiratba foglalt „ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog jog típusú kölcsönszerződést” (a továbbiakban: szerződés) kötöttek. A kölcsön összege 12.000.000 forint volt azzal, hogy annak devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes, az OTP Bank Nyrt. által alkalmazott devizavételi árfolyamon történik, amelyről a felpereseket a II. rendű alperes a folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatja. A felek megállapodtak abban, hogy a II. rendű alperes a kölcsönt forintban az I. rendű felperesi számlára történő átutalással folyósítja azzal, hogy a kölcsön devizaösszegét a folyósítás napján érvényes, az OTP Bank Nyrt. által alkalmazott devizavételi árfolyamon állapítja meg. A türelmi idő kölcsön futamideje 300 hónap, lejáratá 2033. szeptember 30. napja volt. A felperesek mint zálogkötelezettek a Sz.

természetben cím3 szám alatti ingatlanra nézve vállalták, hogy azon a követelés erejéig a II. rendű alperes mint hitelező jelzálogjogot, továbbá elidegenítési és terhelési tilalmat szerezzen az ingatlannyilvántartásba bejegyezten.

[2] A közjegyzői okiratba foglalt szerződés 14. oldal utolsó bekezdése az alábbiakat tartalmazta:

„Az adósok és a zálogkötelezettek a jelen szerződés aláírásával tudomásul veszik, hogy a forint/devizaárfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata. Az adósok és a zálogkötelezettek kijelentik, hogy tudomásuk van arról, hogy jelen szerződés futamideje alatt a folyósítás napján érvényes, a bank által alkalmazott forint/devizaárfolyamhoz képest a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul veszik, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Az adósok kijelentik, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tették, és fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték.”

[3] A felperesek által a szerződéskötést megelőzően, 2008. augusztus 16-án átvett és megismert „Kockázatfeltáró nyilatkozat devizában nyilvántartott lakás és jelzálogtípusú hitelekhez kapcsolódóan” elnevezésű tájékoztatás az alábbiakat tartalmazta:

„Alulírottak jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszik, hogy az OTP Bank Nyrt, illetve az OTP Jelzálogbank Zrt. az általuk forintban igényelt, de devizában nyilvántartott lakás- és jelzálog típusú kölcsön összegét forintban folyósítja. A folyósított összeg a folyósítás napján érvényes, az OTP Bank Nyrt. által alkalmazott deviza vételi árfolyamon kerül kiszámításra. A kölcsön törlesztése forintban történik. Az egyes törlesztőrészek forint összege az OTP Bank Nyrt. által alkalmazott, az esedékesség napját megelőző napon érvényes deviza eladási árfolyam alapján kerül meghatározásra. Tudomással bírnak arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról-napra változik (euró esetében meghatározott 15 %-os sávban, svájci frank esetében pedig bármilyen irányban és bármilyen mértékben), ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forint összege előre nem megállapítható. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vesszük, hogy az igényelt kölcsön törlesztéséül szolgáló lakossági folyószámlán – a kölcsönszerződésben szereplő devizanem állandó változására figyelemmel – olyan forint összeget kell biztosítanunk, amelyből az OTP Nyrt. az esedékesség időpontjában le tudja vonni az aktuális törlesztőrészlet összegét.”

[4] A 2016. február 5-én dr. R. G. budapesti közjegyzőnél 11079/Ü/236/2016/2. ügyszám alatt kiállított „Jegyzőkönyv és tanúsítvány” elnevezésű okiratban a II. rendű alperes a kölcsönszerződést és az ahhoz kapcsolódó gyűjtőszámla szerződést – felperesi teljesítés hiányában – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 525. § (1) bekezdés a) pontja alapján felmondta és a tartozást lejárttá tette. Az okirat szerint 2016. január 27. napján a felperesek tőketartozása 20.225.568 forint volt.

[5] A II. rendű alperes 2016. március 7-én a felperesekkel szembeni teljes követelését az I. rendű alperesre engedményezte, aki a követelés behajtása iránt végrehajtási záradék útján mindkét felperessel szemben – jelenleg is folyamatban lévő – végrehajtási eljárást indított.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[6] A felperesek módosított keresetükben annak megállapítását kérték, hogy a perbeli szerződésből eredő szolgáltatások lehetetlenültek, az alperesek tekintetében szabadultak a tartozás alól, szerződéses jogviszonyuk a II. rendű alperessel 2010. március 31-én megszűnt. Kérték továbbá az alperesek egyetemleges kötelezését irányukban, személyenként 5-5 forint nem vagyoni kártérítés megfizetésére. Kereseti kérelmüket a lehetetlenülés és a kölcsönszerződés megszűnése körében az rPtk. 277. § (1) bekezdés c) pontjára és (5) bekezdésére, 205. § (3) bekezdésére, 312. § (3) bekezdésére, 329. § (3) bekezdésére, kártérítési igényük tekintetében az rPtk. 310. §-ára, 311/A. §-ára, 318. § (1) bekezdésére, 339. § (1) bekezdésére, 344. § (1) bekezdésére, valamint 351. § (1) és (2) bekezdésére alapították.

[7] A perbeli szerződésből eredő szolgáltatások lehetetlenülése, valamint a kölcsönszerződés megszűnése kapcsán állították, azzal a szerződési céllal fordultak az I. rendű alpereshez, hogy az akkor érvényben lévő, a lakosság részére elérhető forint hitelekhez képest jóval kedvezőbb kamatozású hitelhez juthassanak azzal, hogy a havonta fizetendő törlesztőrészek mértéke tartósan, lehetőség szerint a futamidő végéig a hasonló konstrukciójú forint hitelek törlesztőrészeinek mértéke alatt maradjon. A hitelt nyújtó bank részéről meg is kapták azt a tájékoztatást, hogy az általuk kínált szerződés megfelel ezeknek a feltételeknek, a gazdasági helyzetre is figyelemmel nem várható a törlesztőrészek jelentős emelkedése. A szerződéskötésnél eljáró személyek mind a hitelközvetítő, mind a bank részéről arról tájékoztatták őket, hogy a törlesztőrészek a jövőben sem fognak nagyobb mértékben változni. Olyan jellegű tájékoztatást nem kaptak, amely arra figyelmeztetett, hogy a devizaalapú hitelek összköltsége bármikor meghaladja a forint hitelekét. Álláspontjuk szerint szerződésük ún. carry trade ügyletnek minősül.

[8] Érvelésük értelmében, mivel a II. rendű alperes nem tett eleget azon szerződéses kötelezettségének, miszerint a forint hiteleknél körülbelül 30%-kal alacsonyabb összköltségű, általuk stabilan fizethető kölcsönt biztosít részükre a futamidő végéig, szerződésszegést követett el, aminek következtében a kölcsöntartozás visszafizethetatlenné, a szerződési cél és az ehhez kapcsolódó carry trade szolgáltatás 2010 márciusára teljesíthetatlenné vált. A lehetetlenülés a II. rendű alperes szerződésszegő magatartása miatt következett be, egyrészt azért, mivel a szerződés megkötését megelőzően semmilyen tájékoztatást nem adott arról, hogy a carry trade főszolgáltatás milyen hatással lesz a törlesztőrészekre, másrészt amiatt, hogy elmulasztotta a tájékoztatási kötelezettségét arra nézve, hogy ők a szükséges intézkedéseket megtegyék a kár enyhítése érdekében. A lehetetlenülés következtében az rPtk. 312. § (3) bekezdése alapján szabadultak a tartozás teljesítése alól, ezért megállapítható, hogy további tartozásuk nem áll fenn.

[9] Kártérítési igényükkel összefüggésben a felperesek előadták: a II. rendű alperes nem engedményezhette volna a követelését, és végrehajtási eljárás kezdeményezésére sem kerülhetett volna sor, tekintettel arra, hogy tartozásuk 2010 márciusában már nem állt fenn. A

végrehajtás jogellenes elrendelése is indokolja a nem vagyoni kár megítélését. Másrésről, mivel a II. rendű alperes hibásan teljesített az rPtk. 277. § (1) bekezdés b) pontjában írtaknak megfelelően, ezért a hibás teljesítésből fakadóan is kártérítésre köteles.

[10] Az I. rendű alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy a szerződés nem carry trade ügylet kötésre irányult, az az rPtk. 523. §-a szerinti kölcsönszerződés. Nem vállalta azt, hogy a felperesek részére a forint hiteleknel alacsonyabb összköltségű hitelt nyújt a végett, hogy az a felperesek által stabilan fizethető legyen. A kockázatfeltáró nyilatkozatban és a szerződésben írt tájékoztatással eleget tett azon kötelezettségének is, amelyek szerint devizaalapú szerződés esetén az árfolyamváltozásból fakadó kockázatokra a szerződést kötő másik fél figyelmét megfelelő mértékben felhívja. Utalt arra is, hogy a kártérítési felelősség megállapításának valamennyi jogszabályban írt feltétele hiányzik, így a felperesek kártérítési igénye sem alapos.

[11] A II. rendű alperes ellenkérelmében az I. rendű alperes érveit osztva szintén a kereset elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

[12] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.

[13] Ítélete indokolásában rögzítette, hogy a szolgáltatás lehetetlenülésére alapozott kereseti kérelem elbírálása érdekében vizsgálta a szerződés tartalmát, az abból fakadó jogosultságokat és kötelezettségeket. E körben rögzítette, hogy a perbeli kölcsönszerződéssel a felperesek egy korábbi, szintén devizaalapú hitelüket váltották ki, annak egyetlen pontja sem tartalmaz a hitelt nyújtó pénzügyi intézet részéről olyan vállalást, amely alapján köteles lett volna a futamidő végéig a felperesek által visszafizetendő törlesztőrészeknek a forint hitelekhez képest alacsonyabb szinten tartására. Ezzel ellentétben a szerződés kifejezetten tartalmazza a jövőre nézve a fizetendő törlesztőrészek változásának lehetőségét a türelmi időt lejártát követő időszakra nézve. A szerződés írásba foglalt céljából, rögzített tartalmából, valamint a kölcsön jogintézményére vonatkozó rPtk-beli rendelkezés tartalmából is megállapítható, hogy a hitelt nyújtó pénzügyi intézetnek, illetőleg jogutódjának nem volt kötelezettsége, hogy a deviza árfolyamának változása esetén a másik szerződő fél által elvárt, vagy inkább remélt szinten tartsa a havi törlesztőrészek összegét.

[14] Rámutatott: a szerződés tartalmazza, hogy a felperesek kötelezettsége a devizában nyilvántartott kölcsön – az esetleges árfolyamváltozások figyelembevételével megállapított – forint ellenértékének (törlesztőrészek), valamint a járulékoknak és az esetleges késedelmi kamatoknak az esedékességgel történő megfizetése. A közjegyzői okiratba foglalt szerződés 14. oldal utolsó bekezdése nyilvánvalóan, laikus ügyfelek számára is érthetően tartalmazza annak lehetőségét, hogy a törlesztőrészek a türelmi időszakot követően akár nagyobb mértékben is növekedhetnek, amennyiben a forint a svájci frankhoz képest gyengül a szerződés megkötését követő időszakban. A felperesek által aláírt és megismert kockázatfeltáró nyilatkozat hasonló tartalmú tájékoztatást nyújtott a fizetendő törlesztőrészek mozgása (emelkedése) vonatkozásában.

[15] Az elsőfokú bíróság kiemelte azt is, hogy a felperesi állásponttal szemben a perbeli szerződés nem minősül carry trade jogügyletnek, a tőkepiacon alkalmazott devizapiaci kereskedés és stratégia jogintézménye nem is értelmezhető magánszemély hitelfelvevők esetében, ezért a perbeli szerződés az rPtk. által szabályozott kölcsönszerződés.

[16] Utalt arra is, hogy a felperesek hivatkozásától eltérően a 6/2013. PJE, illetve a 2/2014. PJE határozatokból az a következtetés vonható le, miszerint ezen szerződéstípusoknál az adós az adott időszakban irányadó forint kölcsönökhöz képest kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, ebből következően azonban ő viseli az árfolyamváltozás hatásait, korlátozás nélkül. A tanúk vallomásai alapján sem feltételezhetők alappal a felperesek azt, hogy a futamidő alatt a törlesztőrészek semmilyen esetben sem emelkedhetnek a forint hitelek törlesztőrészei fölé, hiszen a tanúvallomások szerint ennek ellenkezőjéről kaptak tájékoztatást a szerződés megkötését megelőzően. Mivel a hitelt nyújtó pénzintézetnek ilyen kötelezettsége nem volt, illetőleg a szerződés a felperesek által megfogalmazott célt nem tartalmazott, ezért a törlesztőrészek 2010. évtől bekövetkezett, jelentős mértékű megnövekedése sem eredményezte a szolgáltatás lehetetlenülését az alpereseknek felróható okból, s miután a szolgáltatás teljesítése az rPtk. 312. §-a alapján nem lehetetlenült, alperesi szerződésszegés hiányában a felperesek nem követelhetik ezzel kapcsolatos káruk megtérítését sem az rPtk. 318. § (1) bekezdése alapján.

[17] Annak ellenére, hogy az elsőfokú bíróság a szerződés érvénytelenségére alapított felperesi keresetváltoztatást a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 219. § (1) bekezdése alapján visszautasította, a perbeli szerződés esetleges semmisségét (érvénytelenségét) hivatalból is vizsgálta olyan mértékben és körben, amennyiben erre a becsatolt és rendelkezésre álló iratok tartalma és a lefolytatott bizonyítás eredménye lehetőséget adott.

[18] A közjegyzői okiratba foglalt szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése, továbbá a felperesek részéről 2008. augusztus 13. napján bizonyíthatóan átvett kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma alapján az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a szerződés ismertetett rendelkezései megfelelően tartalmazzák a jogszabály által előírt tájékoztatást, külön kiemelve a törlesztőrészek és a tőketartozás esetleges növekedésének veszélyét, az árfolyamkockázat lényegét. A 6/2013. PJE határozat 2. és 3. pontjaira utalva rögzítette: a tájékoztatási kötelezettség nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére. A felek által kötött szerződés határozott és félre nem érthető tájékoztatást és figyelemfelhívást tartalmazott az árfolyamkockázat vonatkozásában, egyértelműen feltüntetve, hogy ezen kockázatot és a jogkövetkezményeket csak és kizárólag az adósnak kell viselnie, mind a törlesztőrészek megfizetésekor, mind pedig a szerződés felmondása esetén. Az alperesek – okirat csatolásával – megfelelően bizonyították, hogy a felperesek mint fogyasztók a jogszabály által előírt tájékoztatást megkapták, a kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírták, ezért mindezek ellenkezőjének bizonyítása hiányában úgy értékelte, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őket terhelő volta számukra világos és érthető volt, illetve annak kellett lennie (2/2014. PJE határozat 4. oldal utolsó előtti bekezdés). Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy a szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. A felperesek a tanúként kihallgatott K. M., T. I.-né és V. L.-né vallomásaival sem tudták bizonyítani, hogy a szerződés

megkötését megelőzően vagy annak megkötésekor nem kaptak megfelelő tájékoztatást az árfolyamkockázatra vonatkozóan. Mindezekből következően a kölcsönszerződés semmisségét hivatalból sem látta megállapíthatónak, figyelemmel arra is, hogy a szerződés nem ütközik sem az rPtk. 523. § (1) bekezdésébe, sem az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) lakossági kölcsönszerződésekre vonatkozó rendelkezéseibe, továbbá alaki okból sem érvénytelen.

[19] Az elsőfokú bíróság a felperesek 2019. május 10. napján 25. sorszám alatt érkezett keresetváltoztatás iránti kérelmét visszautasította, mivel megállapíthatónak tartotta, hogy a felperesi álláspont szerint keresetváltoztatásra okot adó tényt, azaz az EUB C-118/17. számú ítéletét már legkésőbb a perfelvétel lezárását megelőzően is ismerték, erre alapított beadványukat azonban a Pp. 217. § (1) bekezdésében írt határidőn túl nyújtották be.

[20] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a megállapított tényállás alapulvételével az elsőfokú ítéletet – a perbeli szerződés lehetetlenülése és emiatti megszűnése iránti kereset tekintetében eltérő indokolással, míg a hivatalból vizsgált érvénytelenség és a felperesek kártérítési igénye körében helyes indokaira utalással – a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[21] A másodfokú bíróság elsődlegesen hivatalból azt vizsgálta, hogy a perbeli szerződés lehetetlenülésére alapított megállapítási kereset előterjesztésének feltételei a Pp. 172. §-a alapján fennálltak-e. Ennek körében abból indult ki, hogy a megállapított tényállás szerint a követelés behajtása iránt az I. rendű alperes kérelmére végrehajtási záradék kiállításával indult végrehajtási eljárás mindkét felperessel szemben folyamatban van. Kiemelte: a Pp. 528. § (2) bekezdés b) pontja szerint az adós keresettel kérheti a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és az azzal egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását, ha a követelés vagy annak egy része megszűnt. Az ezen jogszabályhelyhez kapcsolódó kommentár a végrehajtás megszüntetése iránti per egyik eseteként sorolja fel a teljesítés lehetetlenné válását mint perindítási okot. A bírói gyakorlat is alátámasztja, hogy a felperesek keresetének benyújtásakor nem volt helye megállapítási kereset előterjesztésének, a felperesek a perbe vitt igényt csak végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozási per keretében érvényesíthetik. Eseti döntésre (BH 2015.71.) utalással kifejtette: közjegyzői záradékolásra alkalmas okiratba foglalt követelés esetén a végrehajtási eljárás megindulását megelőzően az adós jogvédelme indokolja a megállapítási kereset indítását, a végrehajtás megindulását követően azonban az adós jogvédelmére a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per alkalmas. Utalt arra: a végrehajtás folytatása alatt rendelkezésre álló speciális jogvédelmi lehetőségre tekintettel megállapítási kereset az rPp. 123. §-ban előírt egyik konjunktív feltétel: a jogvédelem szükségességének hiánya miatt nem indítható (BH 2016.119.). Erre tekintettel úgy foglalt állást, hogy a kölcsönszerződés lehetetlenülésének megállapítása vonatkozásában a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti konjunktív feltételek fennállásának hiányában érdemben helyesen döntött az elsőfokú bíróság, amikor az ezzel összefüggésben előterjesztett keresetet elutasította, azonban az indokolás azon módosításával, hogy ezen kereset érdemének vizsgálata nélkül került sor az elutasításra. E körben a Kúria Pfv.V.20.226/2020/4. számú határozatára utalt.

[22] A kölcsönszerződés hivatalból vizsgált érvénytelensége körében a másodfokú bíróság – azok megismétlése nélkül – osztotta az elsőfokú ítéletben kifejtett indokokat, és a felperesek által a fellebbezésben, valamint annak kiegészítésében kifejtettek tekintettel az

árfolyamkockázatról történő tájékoztatás megfelelése körében hangsúlyozta a következőket:

- nem vitásan a felperesek a perbeli kölcsönszerződéssel egy korábbi, szintén devizaalapú hitelüket váltották ki, a szerződés célját is ekként határozták meg (elsőfokú ítélet 12. oldal alulról harmadik-ötödik bekezdés);

- a felperesek a II. rendű alpereshez benyújtott, 2008. augusztus 19-én kelt hitelkérelem mellékleteként aláírásukkal igazoltan kézhez vették az előzetes ügyféltájékoztató részét képező kockázatteltáró nyilatkozatot, amely tartalmazta a következőket: „Tudomással bírunk arról, hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza árfolyama napról napra változik (euró esetében meghatározott +/- 15%-os sávban, svájci frank és japán yen esetében pedig bármilyen irányban és bármilyen mértékben), ezért az esedékesség napján megfizetendő törlesztőrészlet forintösszege előre nem megállapítható. Amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet.”;

- az elsőfokú ítélet indokolása a 13. oldalon a hatodik-hetedik bekezdésben idézi a felperesek és a II. rendű alperes 2008. szeptember 17-én közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződése 14. oldalának utolsó bekezdését, amely a felperesek számára tájékoztatást tartalmaz az árfolyamkockázatról, annak mértékéről, valamint arról is, hogy a kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben a felperesek viselik, illetve az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos megfontolás tárgyává tették, és fizetőképességüknek megfelelően mérlegelték;

- az elsőfokú ítélet 19. oldalán az elsőfokú bíróság értékelte az eljárásban meghallgatott tanúk vallomását, és az alapján helyesen tette azt a megállapítást, miszerint a tanúk részéről nem hangzott el arra való utalás, amely alapján arra lehetne következtetni, hogy az általuk a felperesek részére nyújtott tájékoztatás az árfolyamváltozás kockázatait elbagatellizálná, a fizetendő törlesztőrészletek jelentős emelkedését ne tartaná reálisnak;

- az elsőfokú eljárás során a 21. sorszámú tárgyalási jegyzőkönyv 4. oldalán a második, valamint a negyedik bekezdésben a felperesek jogi képviselője – a felperesek tárgyalási jelenléte mellett – a következő nyilatkozatot tette: „Álláspontunk szerint pont az a lényege a pernek, és pont ez a hivatkozásunk lényege, hogy mi elismerjük azt, hogy kaptunk devizahiteles tájékoztatást, elismerjük azt, hogy az árfolyamkockázati tájékoztatás és kioktatás megtörtént, azonban vizsgálni kell azt, hogy mik voltak a szerződéskötés egyéb körülményei. (...) A korábbi nyilatkozatomat annyiban módosítanám, hogy bár nem vitatjuk azt, hogy kaptunk tájékoztatást, és figyelemfelhívó és kockázatteltáró nyilatkozatot, de az nem felel meg a 9/2006. PSZÁF rendelet III/14. pontjában írtaknak, és nem alkalmas arra, hogy ez alapján a fogyasztó megalapozott döntést hozhasson az eladósodottságával kapcsolatban.”;

- a felperesek Pf.4. sorszámú fellebbezés kiegészítésében hivatkozott kúriai döntés (Gfv.VII.30.096/2019., BH 2020.151) a jelen perbeli jogvita eldöntése szempontjából eltérő tényállása miatt nem irányadó.

[23] A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság a hivatalbóli vizsgálat eredményeként helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a II. rendű alperes a felperesek részére a szerződéskötést megelőzően, illetőleg a szerződéskötéskor az árfolyamkockázat mibenlétéről megfelelő tájékoztatást nyújtott, ezért ezen okból a szerződés nem minősül tisztességtelennek, és részleges vagy teljes érvénytelensége sem állapítható meg.

[24] Egyetértett továbbá azzal, hogy a perbeli szerződés érvénytelensége az rHpt. 210-213. §-aiba ütközés miatt sem állapítható meg, továbbá a felperesek kártérítési igényének az elsőfokú bíróság általi elutasításával is.

[25] A másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyaláson meghozott 12/II. végzésével a felpereseknek a fellebbezésükben és a Pf.4. sorszámú iratban előterjesztett előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasította, mivel a feltenni indítványozott kérdésekben az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban. EUB) más ügyben már állást foglalt (C-186/2016. és C-51/2017. számú ítéletek).

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[26] A jogerős ítélet ellen a felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, annak az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezése és keresetüknek helyt adó határozat hozatala érdekében „a Ptk. 209/A. § (2) bekezdése szerinti (árfolyamkockázatról való tájékoztatás tisztességtelensége) kölcsönszerződés és a felmondás semmissége tekintetében”.

[27] A szerződés tárgya és tartalma tekintetében (felülvizsgálati kérelem 3.-12. oldala) a felperesek fenntartották álláspontjukat arra nézve, hogy a perbeli devizaalapú szerződés – eltérően a forint alapúaktól, amelyekben csak egy (pénzszolgáltatására és visszafizetésére irányuló) főkötelezettség van az rPtk. 523. § (1) bekezdése szerint – egy további, az rPtk. 231. § (2) bekezdésén alapuló önálló devizaalapú főszolgáltatást is magában foglalt, és ezekhez önálló szerződési cél kapcsolódik: míg a pénzszolgáltatás igénybevételének célja tipikusan egy nagyobb értékű dolog fogyasztó általi megvásárlása, addig a devizaalapú főszolgáltatás – az rPtk. 277. § (1) bekezdés a) - c) pontjai szerint meghatározható – szerződési célja, hogy a fogyasztó a forint kölcsönöknél jelentősen alacsonyabb kamatú és törlesztőrészletű kölcsönt vegyen igénybe, ezáltal a futamidő végéig kisebb összeget kelljen visszafizetnie (gazdasági előny). Érvelésük értelmében ezen fogyasztói szerződési cél a 6/2013. PJE indokolásának III/2/b. pontjából és a 2/2014. PJE határozat indokolás III. pontjából is kiolvasható, és ez a bankok által is tudott szerződési cél volt, továbbá erre az értelmezésre lehet jutni az rPtk. 207. § (1) és (2) bekezdései szerinti értelmezési szabályok alkalmazásával is

[28] Kifejtették azt is, hogy a devizaalapú főszolgáltatás teljesíthetősége nemcsak az árfolyam változásától függött, mivel éppen ennek kompenzálását volt hivatott biztosítani az alacsonyabb kamat, ami mellett a forintkölcsönök kamat- és törlesztőrészletének szintje is befolyásolta a szolgáltatás teljesíthetőségét. Ez az elvárt tájékoztatás tartalmát is befolyásolta. A korlátlan árfolyamkockázat futamidő végéig történő, a fogyasztó általi viselése tehát az

ugyancsak a futamidő végéig biztosítandó alacsonyabb kamatban és törlesztőrészletben megnyilvánuló gazdasági előny ellenszolgáltatása volt.

[29] A szerződés érvénytelensége körében (felülvizsgálati kérelem 12 - 41. oldal) eseti döntésben (BH 2020.151.), valamint a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában és az EUB C-26/13., C-51/17. számú ítéleteiben kifejtettekre utaltak, és állították: az alperes (helyesen: a II. rendű alperes) „a kockázatteltérő nyilatkozatban semmilyen formában nem tárta fel a korlátlan árfolyamkockázat bevétele és a kölcsön folyósítására vonatkozó többi feltételben (a forint kölcsönöknél alacsonyabb kamat és törlesztőrészlet és az ez alapján elérhető gazdasági előny, devizaalapú szolgáltatás Ptk. 277. § (1) bekezdése szerinti teljesíthetősége) előírt mechanizmus közötti viszonyt oly módon, hogy ezáltal módjukban álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számukra ebből eredő gazdasági következményeket. Emiatt joggal feltételezheték azt, hogy a II. rendű alperes a Ptk. 277. § (1) bekezdés a)-c) pontjának megfelelően fogja teljesíteni a devizaalapú szolgáltatás kötelezettségként az ebből eredő kötelezettségeit és a korlátlan árfolyamkockázat általuk való bevétele mellett is biztosítva lesz számukra az, hogy a II. rendű alperes által is ismert általános fogyasztói és ezzel mindenben azonos saját szerződési céljuk megvalósítható lesz a futamidő végéig, és ez alapján tudnak egy, a 6/2013. PJE III/2/b. pontjában meghatározott gazdasági előnyt szerezni a devizaalapú szolgáltatás igénybevétele keresztül”.

[30] Érvelésük értelmében ilyen tartalmú és részletességű kockázatteltérő nélkül nem tudták reálisan felmérni a korlátlan árfolyamkockázat vállalásának a gazdasági helyzetükre gyakorolt hatását, ami azt is jelentette, hogy a fentebb kifejtett szerződési céljuk teljesíthetősége tekintetében a II. rendű alperes lényeges tényeket hallgatott el, megtevesztette őket. Utaltak az rPtk. 4. § (4) bekezdésére, amelyre a II. rendű alperes – aki nem tárta fel megfelelően az általánostól eltérő speciális szerződési igényüket és céljukat – előny szerzése végett nem hivatkozhat, és az rHpt. 203. § (6) bekezdése, 210. § (1) bekezdése, valamint az rPtk. 205. § (3) bekezdése alapján írásban kellett volna tájékoztatnia őket arról, hogy a devizaalapú szolgáltatás nem felel meg állított szerződési céljuknak.

[31] Arra is kitértek, hogy a II. rendű alperes ismerte (ismernie kellett) a fenti szerződési céljukat, annak ismerete hiányára nem hivatkozhat, s ez a fogyasztói cél nem minősülhet az rPtk. 207. § (5) bekezdése szerinti titkos fenntartásnak, illetve rejtett indoknak sem.

[32] Utaltak az rHpt. 213. § (4) bekezdése szerinti, a szerződés részévé váló jogszabályi tartalommal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettségre, amihez képest is csak generális jellegű tájékoztatást kaptak. Előadták: a devizaalapú szolgáltatás a pénzszolgáltatás melletti olyan önálló főszolgáltatás, ami nélkül a szerződés nem teljesíthető, és ami az rPtk. 277. § (1) bekezdés a)-b) pontjai alapján jogszabály erejénél fogva vált a kölcsönszerződés részévé – figyelemmel a szerződés rPtk.-ra utaló rendelkezésére. Azzal, hogy a II. rendű alperes a fogyasztói céljuk ismeretében szerződött, az rPtk. 217. § (2) bekezdése és az rHpt. 210. § (1) bekezdésének alakszerűségi előírásai (írásba foglalási követelmény) ellenére, erre a ráutaló magatartásra tekintettel érvényesnek kell tekinteni az e szerződési célban való megegyezést. Kiemelték: csak azt kell írásba foglalni, amit jogszabály kötelezően előír vagy, ami a szerződés lényeges elemének minősül [rPtk. 218. § (1) bekezdés], a többi rendelkezés e nélkül is köti a feleket. Utaltak arra, az rPtk. 523. §-a és az rHpt. 210. § (1) bekezdése nem határozza meg a kölcsönszerződés lényeges elemeit, ezért e vonatkozásban az rHpt. 213. § (1) bekezdése alkalmazandó.

[33] Hangsúlyozták azt is, hogy a 6/2013. PJE határozat III/2/b. pontja és a 2/2014. PJE határozat 1. pontja szerint a korlátlan árfolyamkockázat fogyasztó általi elvállalása visszerthesnek minősül, amiért a bankoknak a fogyasztók részére a már említettek szerint a forintkölcsonökénél alacsonyabb kamatot és törlesztőrészletet, ezáltal egy gazdasági előny elérését kellett biztosítaniuk. E lényeges szerződési elem minősítésének elemeit írásban és részletesen kellett volna szabályozni a szerződésben, azt, hogy meddig és milyen feltételekkel szolgáltatják. A lényeges szerződési feltétel írásba foglalásának elmaradása az rPtk. 205. § (1) bekezdése és 217. § (1)-(2) bekezdései alapján a szerződés semmisségére vezet. Ezt látták alátámasztottnak az rPtk. 207. § (1) bekezdése és különösen annak (2) bekezdése szerinti, a fogyasztókat védő szerződésértelmezési szabályai által is.

[34] Kitértek arra is, hogy a kölcsönszerződés tartalmának meghatározásakor az rPtk. 220. § (1) bekezdését is figyelembe kell venni, amiből azt a következtetést vonták le, hogy a kölcsönszerződés „érvényes tartalmát” nemcsak annak írásbeli szerződéses formája tartalmazza, hanem a II. rendű alperes ügyintézőjének szóban vagy ráutaló magatartásban elfogadott jognyilatkozatai is mindaddig, amíg annak tartalmát fogyasztóként az rHpt. 213. § (3) bekezdése alapján meg nem támadják.

[35] Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás „egyéb okból való” tisztességtelensége körében utaltak a BH2020.151. szám alatt közzétett eseti döntésben kifejtettekre és arra, hogy a perbeli, aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat még érintőlegesen sem tartalmazza azon tájékoztatást, hogy a forint jelentős árfolyamgyengülése is előfordulhat, ami a törlesztőrészleteket jelentősen megemelheti, és emiatt gazdaságilag nehéz helyzetbe hozhatja őket. Az árfolyamkockázat hatása mellett a kamatkockázat ugyanilyen következményekkel járó hatásáról is tájékoztatást kellett volna kapniuk. Ezek hiányában joggal feltételezhatték, hogy a II. rendű alperes által az árfolyam- és kamatkockázatról adott írásbeli tájékoztatásban lévő kockázatok csak olyan mértékben fogják emelni a törlesztőrészleteket a futamidő végéig, ami nem fogja veszélyeztetni hitelképességüket és nem okoz számukra gazdasági nehézséget.

[36] E körben indítványozták előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését is az alábbi kérdésben:

„A 93/13/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az árfolyamkockázatot végeredményben a fogyasztóra hárító devizakölcsön szerződésben foglalt szerződési feltétel világos és érthető jellege azt feltételezi és a tisztességes és méltányos eljáráshoz tartozik különösen az, hogy amennyiben a fogyasztók eladósodottságának maximális mértékét a nemzeti jog (Hpt. 78. §-a fizetőképesség vizsgálata a jövedelem terhelhetőségi szintjének figyelembe vételével, az akkori általános 30-35%-os banki standard) alapján elvégzett hitelbírálat során a szerződéskötés napján érvényes átváltási árfolyam alapján állapítják meg a bankok, akkor arról is tájékoztatni kell a fogyasztót, hogy e mérték tiszteletben tartása nem feltétlenül jelenti azt, hogy képes lesz eleget tenni pénzügyi kötelezettségeinek a pénznem leértékelődése esetén”.

Indítványukat részletesen indokolták és ennek körében számos cikket idéztek (felülvizsgálati kérelem 27-41. oldal).

[37] A felperesek kifogásolták és a Pp. 172. § (3) bekezdésébe ütközőnek tartották az eljáró bíróságoknak azt a megállapítását, miszerint a felmondás érvénytelenségének megállapítása iránt megállapítási kereset nem terjeszthető elő. Szerintük a bíróságok nem vizsgálták ennek körében, hogy az alperesi igénnyel szemben csak akkor tudnak joghatályosan fellépni, ha a perben megállapításra kerül az általános szerződési rendelkezés tisztességtelensége, illetve a felmondás jogszerűtlensége. A végrehajtási eljárás megszüntetése is csak akkor érhető el, ha a fentiek megállapításra kerülnek. Az EUB C-34/18. számú jogesetben foglalt jogvédelmi érdek csak akkor biztosítható, ha a felmondás jogszerűtlenségének megállapítása iránt megállapítási keresetet terjeszthetnek elő. Végrehajtás megszüntetése iránti per a Pp. 528. § (2) bekezdése alapján nem indítható, mivel a felmondás érvénytelensége nem tekinthető olyan oknak, amelyet a fenti Pp. rendelkezés végrehajtás megszüntetési okként tartalmaz. A megállapítási per előterjeszthetőségét az is indokolja, hogy az általános szerződési rendelkezés tisztességtelenségének és a felmondás érvénytelenségének a megállapítása esetén kérhetik a Vht. 56. §-a alapján a végrehajtás megszüntetését. Erre csak akkor van lehetőségük, ha a jelen perben a fentiek megállapításra kerülnek, így a fenti jogvédelmi érdekekre tekintettel jogosultak megállapítási kereset előterjesztésére a Pp. 172. § (3) bekezdése alapján.

[38] A felperesek szerint az eljáró bíróságok téves jogi kiindulópontjuk miatt nem vizsgálták érdemben, hogy a kölcsönszerződés azonnali hatályú felmondását szabályozó rendelkezése tisztességtelen, mivel bármilyen kis tartozás esetén lehetővé teszi a szerződés azonnali hatályú felmondását, ezért az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmis.

[39] Érvelésük szerint azért is jogszerűtlen a II. rendű alperes felmondása, mert ha a II. rendű alperes az rPtk. 277. § (1) bekezdés a)-c) pontjának megfelelően teljesítette volna a devizaalapú főszolgáltatását, akkor a szerződés felmondásakor nem lett volna hátralékos tartozásuk.

[40] Érvelésük értelmében annak is jelentősége van e körben, hogy a devizaalapú szolgáltatás rPtk. 277. § (1) bekezdés a)-c) pontjai szerinti teljesíthetősége tekintetében a szerződés megkötésekor ez a szolgáltatás alkalmas volt-e a szerződési céljuk megvalósítására. Kiemelték: a szerződéskötéskor és 2008 végéig a devizaalapú kölcsönök törlesztő részlet előnye hosszabb távon fennállónak látszott, ez a gazdasági környezet azonban előre nem látható módon megváltozott, és a forintkölcsönök törlesztőrészeit váltak kedvezőbbé. A devizaalapú főszolgáltatás kötelezettjeként a II. rendű alperesnek kellett volna a szerződésnek megfelelő szolgáltatást nyújtani, amit vétkeesen elmulasztott, ennek jogkövetkezményei őt terhelik, azokat a fogyasztókra – így a felperesekre – nem háríthatja át. Emiatt a kölcsönszerződés jellegadó szolgáltatása lehetetlenné vált, ami miatt az egész szerződés teljesítése lehetetlenült, ami a felmondást megelőzően annak a jogszabály erejénél fogva történő megszűnését eredményezte [rPtk. 312. § (1) bekezdés], már megszűnt szerződés pedig nem mondható fel [rPtk. 321. § (1) bekezdés].

[41] Kitértek arra is, hogy a 6/2013. PJE határozat III/2/d. pontja csak a devizaalapú szerződések fizikai lehetetlenülésének kizártságát állapította meg, az érdekbeli (ezen belül a gazdasági) és a jogi lehetetlenülést nem. Ezzel összhangban az rPtk. 524. § (1) bekezdése és 525. § (1) bekezdésének a) pontja értelmében is lehetséges az érdekbeli (gazdasági) lehetetlenülés. Ebből is azt tartották levezethetőnek, hogy a II. rendű alperes felmondása az rPtk. 200. § (2) bekezdés első mondata, 321. § (1) bekezdése és 525. § (1) bekezdése alapján semmis.

[42] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását célozta.

A Kúria döntése és jogi indokai

[43] A felperesek felülvizsgálati kérelme mellett előterjesztett felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmével összefüggésben a Kúria rámutat, hogy a másodfokú bíróság – jogerős ítéletének [38] pontjából egyértelműen kitűnően – az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti konjunktív feltételek érdemi vizsgálata nélkül, az elsőfokú bíróság indokolásának módosításával hagyta helyben, amire tekintettel nem állt fenn a Pp. 408. § (2) bekezdése szerinti körülmény, így a felülvizsgálat engedélyezése tárgyában a Kúriának határoznia nem kellett.

[44] Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmet a Kúria azért tartotta alaptalannak, mert a felülvizsgálati eljárásban vizsgálandó kérdések tekintetében – az alább részletesen kifejtettekre figyelemmel – az EUB világos és egyértelmű álláspontja ismert, a felperesek által indítványozott, a hitelbírálatot érintő kérdés a kereset és a felülvizsgálati kérelem tárgyával nem adekvát, így annak érdemét illetően semmilyen jogi relevanciája nem lehetett. Erre tekintettel a Kúria a felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 130. § (3) bekezdése alapján elutasította, figyelemmel arra, hogy nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, ha a felmerülő jogkérdés az ügy elbírálása szempontjából nem releváns (C-283/81. CILFIT ítélet).

[45] A felülvizsgálati kérelem elbírálásának korlátaira [Pp. 423. § (1) bekezdés] tekintettel a Kúria rögzíti továbbá, hogy a felülvizsgálati kérelem petitumában (48. oldal utolsó előtti bekezdés) a felperesek részben olyan „kereset” teljesítését kérték (a felmondás semmissége tekintetében), amely nem volt a per tárgya, ezért a felülvizsgálati kérelemben ezzel összefüggésben kifejtett indokok érdemben nem voltak vizsgálhatóak.

[46] Rámutat továbbá, hogy a 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 4.a) pontjában foglaltakra figyelemmel a bíróságnak csak a rendelkezésre álló bizonyítási anyag alapján tényként egyértelműen megállapítható, nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie, ennek érdekében bizonyítást hivatalból nem folytathat le. Erre tekintettel valamely semmisségi ok fennálltát a bíróság csak a perben rendelkezésre álló, egyértelmű és nyilvánvaló tartalmú bizonyítékok alapján vizsgálhatja és bírálhatja el. Egy vagy több szerződési feltétel tisztességtelenségével – különösen a perbelihez hasonló, devizaalapú kölcsönszerződés árfolyamkockázat viselésével összefüggő és az ehhez kapcsolódó tájékoztatás megfelelőségével – kapcsolatos kérdés megítélése tipikusan összetett, az egyedi kölcsönszerződés rendelkezéseit, valamint – általában – annak általános szerződési feltételeit (ÁSZF) érintő komplex szerződésértelmezési és a perbeli nyilatkozatok, bizonyítékok komplex vizsgálatát felölelő tevékenységet igényel, amely túlmegy a rendelkezésre álló adatok alapján nyilvánvalóan észlelhető semmisség (mint amilyen például az alakszerzési előírás megsértése) vizsgálatán, ezért arra a bíróság – az eljárási szabályoknak megfelelően előterjesztett és megindokolt kereseti kérelem és arra előadott releváns érdemi ellenkérelem

hiányában – nem jogosult és nem is köteles. Lényeges továbbá, hogy mindez értelemszerűen kihat a másodfokú és a felülvizsgálati eljárás kereteire is. Tekintettel azonban arra, hogy az adott ügyben az elsőfokú és a másodfokú bíróság is – erre irányuló konkrét kereseti kérelem nélkül, hivatalból – az eljárás tárgyává tette a perbeli szerződés árfolyamkockázattal kapcsolatos szerződési feltételeinek, az arra vonatkozó alperesi tájékoztatásnak a tisztességtelenségét, az ezzel összefüggésben előadott felülvizsgálati hivatkozások vizsgálata nem volt mellőzhető.

[47] A felülvizsgálati eljárás kereteit illetően a Kúria hangsúlyozza azt is, hogy a felperesek által a megállapítási keresetükhöz „kapcsolt” 5-5 forint összegű „nem vagyoni kártérítési igény” iránti kereseti kérelem elutasításával összefüggésben felülvizsgálati kérelmükben nem jelöltek meg semmilyen megsértett jogszabályhelyet, továbbá nem adtak elő ezzel kapcsolatos szöveges indokolást és konkrét felülvizsgálati kérelmét (petitumot) sem, így e körben az érdemi felülvizsgálat fel sem merülhetett. A Kúria ezzel összefüggésben megjegyzi azt is, hogy a per során a felperesek ezen igényük alapjaként a szerződés „lehetetlenülésére”, illetve ehhez kapcsolódóan az alperesek „hibás teljesítésére” hivatkoztak, melyek azonban nem vagyoni kártérítést nem alapozhatnak meg, ahhoz személyiségi jogsértés bizonyított léte volna szükséges, aminek felmerültére a felperesek még csak tényállítást sem tettek.

[48] Az Pp. 423. § (1) bekezdése szerint így meghatározott felülvizsgálati keretekre tekintettel a felülvizsgálat során érdemben a Pp. 172. § (3) bekezdésének megsértése és az árfolyamkockázattal kapcsolatos szerződési feltétel tisztességtelenségének kérdése volt vizsgálható.

[49] E körben a Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, így a felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

[50] A jogerős ítélet nem sérti a Pp. 172. § (3) bekezdését.

[51] A másodfokú bíróság a perbeli szerződés lehetetlenülése, és ezen okból történt megszűnése iránti keresettel összefüggésben kifejtett, mindenben helytálló jogi álláspontjával a Kúria egyetért, annak indokaira – azok megismétlése nélkül – a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 386. § (4) bekezdésének második mondata alapján visszautal.

[52] A felperesek e körben előadott felülvizsgálati érvelésével összefüggésben a Kúria kiemeli az alábbiakat.

[53] A nem vitatott és a felülvizsgálati kérelemmel sem támadott, erre tekintettel a felülvizsgálati eljárás során is irányadó tényállás szerint az engedményezett követelés végrehajtása iránt az I. rendű alperes által indított és végrehajtási záradék útján elrendelt végrehajtási eljárás mindkét felperessel szemben folyamatban van. A felperesek kereseti tényállítása – az általuk tételezett szerződési célból kiindulva – az volt, hogy a perbeli szerződés teljesítése az alpereseknek (helyesen: a II. rendű alperesnek) felróható okból (szerződésszegése miatt) lehetetlenült, amire tekintettel ők szabadultak a tartozásuk alól, azaz a szerződés „megszűnt” [rPtk. 312. § (3) bekezdés]. Keresetük ennek megállapítására irányult. E tény- és jogállítással – annak tartalmából [Pp. 110. § (3) bekezdés] és a

felperesek által állított joghatásából következően – a felperesek annak megállapítását is kérték, hogy tartozásuk, ezáltal az alperesek (helyesen: az I. rendű alperes) végrehajtási záradék útján elrendelt végrehajtási eljárásban érvényesített követelése megszűnt.

[54] A Kúria hangsúlyozza, hogy a Pp. 528. § (2) bekezdés b) pontja éppen az ilyen tény- és jogállítás esetére teszi lehetővé a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti per önálló eljáráskénti megindítását, biztosítva ezzel az adós számára a megfelelő jogvédelem lehetőségét.

[55] Erre tekintettel nem állapítható meg a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti – a jogalkotó által a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 123. §-ával teljesen egyezően fenntartott – két konjunktív eljárásjogi feltétel közül az ún. jogmegóvási szükséglet fennállta, amelynek hiánya a megállapítási kereset érdemi elutasítását vonja maga után.

[56] Erre figyelemmel a másodfokú bíróság törvénysértés nélkül, helyes indokok mentén ítélte a felperesek e keresetét alaptalannak.

[57] Ezzel összefüggésben a Kúria szükségesnek tartja leszögezni a következőket is: a perbeli szerződés ún. carry trade ügyletkénti minősítése a felperesek által minden ténybeli alapot nélkülöz. Téves és iratellenes az a kereseti és felülvizsgálati kérelmükben is előadott állításuk, hogy a II. rendű alperes a perbeli szerződésben a pénzszolgáltatás mellett egy önálló devizaalapú szolgáltatást (is) vállalt volna annak a – felperesek által állított, de semmivel sem bizonyított, még csak nem is valószínűsített – szerződési célnak az érdekében, hogy a futamidő alatt mindvégig a forintHITELEKÉNél alacsonyabb kamatú és törlesztőrészletű kölcsönt vehessenek igénybe. A perbeli jogügylettel elérni kívánt, a felek által a szerződésükben világosan rögzített szerződési cél – amint azt mindkét fokon eljáró bíróság helytállóan rögzítette – a felperesek egy korábbi, szintén devizaalapú hitelének kiváltása volt, a szerződés sem kifejezetten, sem közvetve, egyetlen pontjában sem tartalmazott a felperesek által állított célmeghatározást, és erre egyetlen peradatból sem lehetett megalapozottan és okszerűen következtetni, miáltal nem volt megállapítható a felek megállapodása a felperesek által állított körben.

[58] A felek a közöttük létrejött kölcsönkötelelemmel összefüggésben tehát sem elfogadott szerződési célként, sem a II. rendű alperes kötelezettségvállalásaként nem határoztak meg a felperesek által állított szerződési tartalmat (cél): az adósoknak a futamidő teljes idejére a forintkölcsönök törlesztőrészleteinek mértékéhez igazított, ahhoz maximált, s mintegy az aktuális jövedelmi és vagyoni viszonyaikhoz mérten stabilan törleszthető visszafizetési kötelezettséget. A felek által lényegesnek minősített kérdések így nem terjedtek túl az rPtk. 523. §-a szerinti kölcsönszerződésnél elvárt feltételeken.

[59] A Kúria rámutat továbbá, hogy a felperesek kereseti és felülvizsgálati okfejtése – a teljes futamidő alatt a forintkölcsönökénél alacsonyabb törlesztőrészletek állításával, a devizaalapú konstrukcióval járó árfolyamkockázat futamidő alatti hatásának elhárításával – nem feleltethető meg a devizaalapú szerződéses konstrukció természetének és fogalmi jegyeinek. Az árfolyamkockázat ugyanis a devizaalapú kölcsönszerződések jellegéből következik, a kirovó és lerovó pénznem eltéréséből adódó, szükségképpen és automatikus

következmény. A devizaalapú kölcsönszerződések megkötése a gyakorlatban azért merült fel, mert az adósok a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamat mellett kívántak kölcsönhöz jutni, amelyre úgy volt lehetőség, ha devizában adósodtak el, mindezzel viszont együtt járt az – irányában, mértékében előre nem látható, nem kiszámítható – árfolyamkockázat részükről történt vállalása [6/2013. PJE határozat III/2. a) és b) pontjához tartozó indokolás; EUB C-51/17. számú ítélet].

[60] A Kúria megjegyzi továbbá, a felperesek jogi képviselője által a felülvizsgálati kérelemben az általánosság szintjén megfogalmazott, a perbeli konkrét szerződésben kimutatható konkrét adatokat teljes mértékben nélkülöző állítások nem a perbeli valós, a rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján igazoltan megállapítható, hanem egy – a felperesek által vélt, semmivel sem bizonyított, ezáltal fiktív – „tényállásból” indultak ki, amelyre felépített érvelésük jogilag nem értékelhető.

[61] Az árfolyamkockázati tájékoztatás – eljárt bíróságok által „hivatalból” vizsgált – megfelelőségének megállapítása sem jogszabálysértő, a jogerős ítélet ezzel kapcsolatos indokai is helytállóak.

[62] Az ún. árfolyamkockázati tájékoztatóval – mint „elegendő tájékoztatással” – kapcsolatos követelményeket a Kúria az EUB folyamatosan fejlődő joggyakorlatának alapulvételével és azzal szinkronban már több határozatában rögzítette (6/2013. PJE, 2/2014. PJE és számos egyedi ügyben hozott határozat). Az EUB ítéletei és a Kúria joggyakorlata alapján a tájékoztatóval kapcsolatos követelmények az alábbiakban összegezhetők:

a) Kiindulópontként – a már fentebb írtaknak megfelelően – rögzíteni szükséges, hogy az árfolyamkockázat a kirovó és a lerovó pénznem eltéréséből adódó, szükségképpen és automatikus következmény, a devizaalapú kölcsönszerződések jellegéből következik. A kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül.

b) Amint arra a Kúria 2/2014. PJE határozata I. pontjához tartozó indokolásban is rámutatott, az árfolyamkockázat mibenlétét szabályozó szerződéses feltételek átláthatóságával kapcsolatban felállított követelményrendszer maga a 93/13/EGK. számú fogyasztói irányelv (a továbbiakban: Irányelv), az Irányelvet a hazai jogba átültető szabályozás, valamint az EUB irányelvet kötelező jelleggel értelmező ítéletei adják meg.

c) Az irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezésénél az EUB már a C-26/13. számú előzetes döntéshozatali eljárásában úgy foglalt állást, hogy a szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazásának követelménye alatt nem kizárólag az érintett feltétel nyelvtani szempontú érthetőségét kell érteni a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a szerződésnek átlátható jelleggel, egyértelmű és érthető kritériumok megadásával kell bemutatnia a kikötés eredményeként jelentkező, a fogyasztót érintő gazdasági következményeket. Ezáltal az EUB ezen ítéletében – függetlenül attól, hogy annak tárgya kizárólag az ún. árfolyamrész kérdése volt – generálisan meghatározta a világos és érthető megfogalmazás szempontrendszerének elemeként az alaki és nyelvtani érthetőség követelményét, továbbá azt az elvárást is, hogy a

fogyasztó számára tényleges lehetőséget kell biztosítani a szerződés valamennyi feltétele, továbbá a szerződéskötés következményei megismerhetőségére. Rögzítette azt is, hogy a zsinórmérceként felállított szempontrendszer tekintetében fogyasztó alatt nem a konkrét (az adott perbeli) fogyasztó értendő, hanem az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó.

d) A követelmények további szintjeként az EUB – ugyancsak az Irányelv 4. cikke (2) bekezdése értelmezésének körében – arra is rámutatott, hogy a szerződési feltétel világos és érthető megfogalmazásának követelménye azt is jelenti: hitelszerződések esetén a pénzügyi intézménynek „elegendő tájékoztatást” kell nyújtania a kölcsönfelvevők számára ahhoz, hogy az utóbbiak tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak. Ez a követelmény magában foglalja, hogy annak a feltételnek, amely szerint a kölcsönt ugyanabban a külföldi pénznemben kell visszafizetni, mint amelyben folyósították, nem csak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, a már fentebb írtak szerinti abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést kötötték, emelkedhet, illetve csökkenhet, hanem értékelnie kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetleg jelentős – gazdasági (pénzügyi) következményeit is (C-186/16. számú ügy).

e) Az EUB a C-51/17. számú ítéletében már kifejezetten a magyar hitelezési gyakorlat és szabályozási környezet ismeretében az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses feltétellel összefüggésben értelmezte a fogyasztói Irányelv 4. cikk (2) bekezdését. A szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának követelménye körében úgy foglalt állást, ahhoz, hogy a fogyasztó tájékozott és megalapozott döntéseket hozhassanak, a követelmény magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nem csak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is. Ezért a tájékoztatásnak ki kell terjednie a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztőrészletekre gyakorolt hatására. Ennélfogva a kölcsönfelvevőnek világos tájékoztatást kell kapnia egyrészt arról, hogy a devizaalapú kölcsönszerződés aláírásával bizonyos mértékű árfolyamkockázatot vállal, amely gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben a jövedelmét kapja, leértékelődik, azon devizához képest, amelyben a kölcsönt nyújtották; másrészt fel kell hívni a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönrel összefüggő kockázatokra; végül a fogyasztó számára tényleges lehetőséget kell biztosítani az összes szerződéses feltétel megismerésére.

f) A C-776/19. - C-782/19. számú egyesített ügyben az EUB – francia előterjesztésre – ugyancsak a fentebb írt követelményekre mutatott rá.

g) A szerződési feltételek átláthatóságával összefüggésben az Irányelv 4. cikk (2) bekezdéséből fakadó követelmények tekintetében az EUB a korábbi ítélkezési gyakorlatából

összefoglalóan vezette le az árfolyamkockázattal kapcsolatos tájékoztató tisztességtelenségének a tagállami bírúk által az egyedi ügyekben vizsgálandó értelmezési szempontjait, illetve támpontjait, az alábbiak szerint (C-227/18. végzés 31-38. pontjai, lényegük kiemelésével):

- az itt rögzített követelmények akkor is alkalmazandók, ha a feltétel e rendelkezés értelmében „a szerződés elsődleges tárgya” fogalmi körébe tartozik, az ilyen feltételek ugyanis csak akkor mentesülnek a tisztességtelen jellegükre vonatkozó vizsgálat alól, ha a nemzeti bíróság eseti vizsgálat arra a megállapításra jut, hogy az eladók vagy szolgáltatók azokat világosan és érthetően megfogalmazták;
- az átláthatóság követelménye nem korlátozható kizárólag a feltételek alaki és nyelvtani szempontból érthető jellegére, az Irányelv által létrehozott védelmi rendszer azon az elven alapszik, hogy a fogyasztó (az eladóhoz vagy a szolgáltatóhoz képest) hátrányos helyzetben van, többek között az információ szintje tekintetében, ezért a szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának, ebből adódóan az átláthatóságnak a követelményét kiterjesztő módon kell érteni;
- az említett követelmény úgy értelmezendő, hogy a szerződés átláthatóan tüntesse fel annak a mechanizmusnak a konkrét működését, amely az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepíti, átlátható módon írja elő a hitelező által a kölcsönfelvevő rendelkezésére bocsátott, devizában kifejezett összegnek és a nemzeti fizető eszközben teljesítendő törlesztő részletek összegét, és ugyanígy határozza meg a futamidőt;
- a fogyasztónak egyértelmű tájékoztatást kell kapni az árfolyamkockázatról, így arról is, hogy az számára esetlegesen gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat, amennyiben az a pénznem, amelyben a kölcsönt törlesztenie kell, és amelyben rendszerint a jövedelmét kapja, leértékelődik, ennek keretében a szolgáltatónak fel kell hívnia a figyelmet az átváltási árfolyam lehetséges változásaira és a devizában felvett kölcsönnel összefüggő kockázatokra;
- a kölcsönadott összeg és a törlesztőrészletek összege, valamint a futamidő tekintetében – ha ezek a folyósítás, illetve a törlesztőrészletek esedékességének időpontjában érvényes árfolyamtól függenek, a világos és érthető megfogalmazás követelménye azt jelenti, hogy a kölcsönadott összeg és a törlesztőrészletek összegének számítási mechanizmusa, valamint az alkalmazandó árfolyam átlátható kell legyen;
- nem csupán a tájékoztatás megfogalmazásának, hanem a kölcsönszerződés megkötése során a hitelező által nyújtott tájékoztatásnak is jelentősége van, ezáltal a szerződési feltétel kidolgozott szempontrendszernek való megfeleléséről az adott ügyben eljáró bíróság csak az összes releváns tényállási elem ismeretében tud állást foglalni;
- vizsgálni kell, hogy a fogyasztó, még ha a szerződéses rendelkezések nem is utalnak kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásának nincs felső határa, képes volt-e értékelni az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, esetlegesen jelentős gazdasági következményeit (C-227/18. végzés 31-38. pontjai).

[63] Ezen – az EUB korábbi gyakorlatát is átfogó és összefoglaló – szempontrendszerhez képest a perbeli tájékoztató elegendő és megfelelő voltát az eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül állapították meg.

[64] Az elsőfokú bíróság ítéletének 15-16. oldalain rögzítette a 2008. szeptember 17-én kötött szerződés 14. oldal utolsó bekezdésének, valamint a felperesek által ezt megelőzően, 2008. augusztus 13-án átvett és megismert kockázatfeltáró nyilatkozatnak a szó szerinti tartalmát.

[65] A szerződés 14. oldal utolsó bekezdése egyértelműen és világosan tartalmazta:

- a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából eredő veszteség kockázatának realitását („felmerül a veszteség kockázata”);
- annak a felperesek szerződéses kötelezettségének (törlesztés) teljesítésére kiható következményét és mértékét („a devizában megállapított törlesztőrészek forintban fizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is megemelkedhet”);
- és e következmény kizárólagosan a felperesek általi viselését („ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik”).

[66] A II. rendű alperes a szerződéskötést megelőzően több mint egy hónappal a felperesek által megismert kockázatfeltáró nyilatkozatban szintén érthetően és világosan megfogalmazott módon tájékoztatta a felpereseket:

- az árfolyam változásának napi rendszerességű tényéről („a kölcsönszerződésben rögzített devizaárfolyama napról-napra változik”);
- ennek az euró és a svájci frank esetén bekövetkező mértékéről, azzal, hogy ezen belül a felek szerződésére vonatkoztatható részében, a svájci frank esetében e változás „bármilyen irányban és bármilyen mértékben” bekövetkezik;
- a szerződés 14. oldal fentebb elemzett utolsó bekezdésének tartalmával szinkronban arról, hogy a forint árfolyamának gyengülése a törlesztési kötelezettségükre hatást gyakorol (mint tény), és annak következtében a törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke „akár jelentős mértékben is megemelkedhet” (mint gazdasági hatás), úgy, hogy sem az árfolyamgyengülés, sem ennek a törlesztőrészekre gyakorolt hatása tekintetében nem jelezte annak bármiféle felső korlátját (limitjét), és nem tartalmazott olyan félreérthető szövegelemeket sem, amelyekből a felperesek ennek létrehozhatóságát látni látnak; továbbá
- kifejezetten felhívta a figyelmet a felpereseket ezzel összefüggésben terhelő kötelezettségre („az igényelt kölcsön törlesztéséül szolgáló lakossági folyószámlán – a kölcsönszerződésben szereplő devizanem állandó változására figyelemmel – olyan forint összeget kell

biztosítaniuk, amelyből az OTP Nyrt. az esedékesség időpontjában le tudja vonni az aktuális törlesztőrészlet összegét”).

[67] Mindezek egybevetésével és okszerű mérlegelésével [Pp. 279. § (1) bekezdés] az eljáró bíróságok helytállóan jutottak arra a megállapításra, hogy a II. rendű alperes a szerződéskötést megelőzően és a szerződéskötéskor az árfolyamkockázat mibenlétéről megfelelő tájékoztatást nyújtott (jogerős ítélet [42]), hiszen két helyen – és időben is eltérő alkalommal, a feltételek megismerésére elegendő időt hagyva –, továbbá kifejezetten figyelemfelhívó formában, világos, egyértelmű, ezáltal laikusok számára is érthető nyelvezettel mutatta be az árfolyamkockázat mibenlétét, annak a felperesek szerződéses kötelezettségére gyakorolt hatása mechanizmusának, irányának, felső korlát nélküli jellegének és mértékének bemutatásával, kitérve a felperesek pénzügyi helyzetére kiható gazdasági következményre és annak általuk történő kizárólagos viselésére is.

[68] Mindehhez a Kúria hozzáfűzi: a II. rendű alperes eleget tett az EUB ítéleteiből kiolvasható azon elvárásnak is, miszerint ténylegesen lehetőséget – és ehhez kellő időt – kell biztosítani a fogyasztóknak a szerződés valamennyi feltételének a megismerésére (C-26/13.).

[69] A világos és egyértelmű, ezáltal érthető tájékoztatások alapján a felperesek alappal nem juthattak olyan következtetésre, hogy az árfolyamkockázat lehetősége (veszélye) ne lenne valós, vagy annak bármiféle felső korlátja, limitje volna, illetve az nem kizárólag őket terhelné. Nyilvánvalóan fel kellett ismerniük annak a perbeli szerződésből eredő pénzügyi kötelezettségükre gyakorolt gazdasági hatását is. Így az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos szerződési feltétel tisztességtelensége nem állapítható meg, amire tekintettel a szerződés érvénytelensége sem.

[70] A kifejtettakra figyelemmel a Kúria – a felperesek előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét a korábban írtakra figyelemmel elutasítva – a jogszabályoknak megfelelő jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdés alapján hatályában fenntartotta.

[71] A felperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése folytán kötelesek az I. rendű és II. rendű alperesek mint egyetemleges jogosultak felülvizsgálati eljárási költségének egyetemleges megfizetésére, amelynek összegét a Kúria az I. rendű és II. rendű alperesek közös jogi képviselője által a Pp. 81. § (1) és (2) bekezdésének megfelelően előterjesztett felszámítás alapján állapította meg, az áfát is magában foglaló összegben.

[72] Az I. rendű és II. rendű felperesek személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a Pp. 95. § (1) bekezdés c) pontja alapján az állam viseli.

[73] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 376. § (1) és (2) bekezdései alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[74] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[75] 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 172. § (3) bekezdés

1959. évi IV. törvény (rPtk.) 209/A. § (2) bekezdés

93/13/EGK Irányelv, EUB C-26/13., C-186/16., C-51/17., C-776/19. - C-782/19., C-227/18.

A döntés elvi tartalma

[76] A szerződési feltételek világos és érthető megfogalmazásának követelménye magában foglalja, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltétel nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthető kell legyen a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó annak felismerésén túl, hogy a nemzeti fizetőeszköz leértékelődhet a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest, értékelni tudja egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit is.

Budapest, 2021. november 30.

Dr. Farkas Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró

A kiadmány hitelül: